

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในสภาพปัจจุบันมีความเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ตลอดจนค่านิยมในสังคม ในขณะที่ความเจริญทางวัตถุมีมากขึ้น แต่ความเจริญทางจิตใจกลับลดน้อยลง กลายเป็นปัญหาของสังคม อันมีส่วนทำให้คนในสังคมขาดคุณธรรม มักทำอะไรง่าย ๆ ตามใจชอบ โดยไม่คำนึงถึง ผลกระทบเสียที่จะตามมา ไม่คำนึงถึงกรอบของระเบียบวินัย ซึ่งทำให้ผลของคุณภาพของ คนเสื่อมไปทั่ว จนเป็นอุปสรรคและปัญหาในการพัฒนาประเทศ สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาก็คือต้องพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้ได้ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการ พัฒนาวัฒนธรรมของชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ของสังคมและการพัฒนาประเทศ

การปลูกฝังและสร้างเสริมความมีวินัยให้แก่คนในชาตินั้น จะต้องดำเนินการ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และไม่ปล่อยให้เป็นที่หมายที่หมายของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียว เท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของชนในชาติทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันโดยเริ่มต้นที่ เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป ทั่วการศึกษา อบรม จนเกิดเป็นนิสัย และนำเอาระเบียบวินัยที่ได้ฝึกฝนไว้นั้นออกไปปฏิบัติจริงในชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็น ประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียนแล้ว ยังจะมีส่วนช่วยชักนำประชาชนในชุมชน ให้ ประพฤติปฏิบัติตามไปด้วย (ภาควิชาบริหารการศึกษา 2527:1)

วินัย จัดว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อเด็ก ดังจะเห็นได้จาก คำขวัญที่กล่าวกันโดยทั่วไปในปัจจุบันนี้ว่า "วินัยเริ่มที่บ้าน สอนลูกหลานให้มีระเบียบ" วินัยจะเกิดขึ้นในตัวเด็กได้ ก็ต่อเมื่อเด็กนั้นได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีการเรียนรู้การ

ปฏิบัติ ซึ่งพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และที่สำคัญที่สุดก็คือครู จะต้องเป็นผู้วางแนวทางของการฝึกฝนอบรมไว้ ทั้งที่ นวลศิริ เปาโรหิตย และคณะ (2518:155) กล่าวไว้ว่า การฝึกให้เด็กโตเรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมตั้งแต่เยาว์วัยนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะวินัยเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทางความประพฤติของเด็ก ความมุ่งหมายที่แท้จริงของวินัยก็คือ การที่เด็กเกิดความต้องการที่จะทำสิ่งที่ดีและมีประโยชน์แก่สังคม ควบคู่กันเองมิใช่มาจากสิ่งแหวกล้อมหรือจากการบังคับของบุคคล วินัยที่ดีควรเป็นลักษณะที่เกิดจากแรงขับภายในตัวเด็กมากกว่าแรงบังคับจากภายนอก และเมื่อใดก็ตามที่เด็กโตพัฒนาลักษณะดังกล่าวแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่สังคมยอมรับ เด็กก็จะไม่เกิดความขัดแย้งในตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกก็จะ เป็นแบบแผนเดียวกันไม่ว่าตอนหน้าหรือลับหลัง

ศุภนิത്യ วัฒนชาติ (2518:119) ได้แบ่งประเภทของวินัยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วินัยในตนเอง (Self Discipline) คือวินัยที่มีผู้นุญติขึ้นเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม และควบคุมพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้ถึงจุดหมาย เช่นการตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ เป็นต้น

2. วินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) คือวินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนรวมได้ปฏิบัติตาม เช่น กฎ หรือระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางกลาง ๆ เพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้

ในฐานะที่โรงเรียนเป็นสถานการศึกษาที่สำคัญของสังคม ซึ่งต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบต่อการขาดความมีระเบียบวินัยของคนในสังคม หลักสูตรประถมศึกษา ปุทธศักราช 2521 ได้กำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนในหัวข้อคุณสมบัติที่ของการ เน้น ในข้อ 1.2 เพื่อให้เด็กเรียนมีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ (ศึกษาธิการ 2520:1) เช่นเดียวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้ระบุจุดหมายไว้ในข้อ 4 ว่า เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อ กฎหมายและกติกาสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม (ศึกษาธิการ 2521:1) จะเห็นได้ว่า ระเบียบวินัยที่ควรจะต้องปลูกฝังให้กับนักเรียนได้ประพฤติปฏิบัตินั้นก็คือ ความมีวินัยในตนเอง

และถ้ากลุ่มสังคมใดที่มีสมาชิกมีวินัยในตนเองมาก แสดงว่ากลุ่มสังคมนั้นประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความรับผิดชอบมาก เช่นในโรงเรียนใดมีนักเรียนที่มีวินัยในตนเองมาก โรงเรียนนั้นแทบจะไม่ต้องสร้างวินัยขึ้นมาบังคับเลย แต่โดยสภาพที่แท้จริงแล้ว นักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ มาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน จึงจำเป็นต้องอยู่ที่โรงเรียนจะต้องสร้างวินัยขึ้นมาเป็นระเบียบไว้บังคับให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบเดียวกัน (ประจินต์ อุปรมย์ 2518:140-141)

จะเห็นได้ว่า การปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยแก่คนในชาติเพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่บ้านเมืองนั้น ควรจะเริ่มทันทีเยาวชนในสถานศึกษาโดยให้ประพฤติปฏิบัติและฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีระเบียบวินัยในอนาคต (เปรม ติณสูลานนท์ 2527:15) สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นสังคมที่ใหญ่ที่สุด วินัยยังมีความสำคัญขึ้นเป็นทวีคูณ ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีอายุครบ 200 ปี เมื่อพุทธศักราช 2525 นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้มีพระราชดำรัส เชิญชวนให้ประชาชนในชาติยึดมั่นและปฏิบัติตนอยู่ในหลักแห่งคุณธรรม 4 ประการ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนในชาติเกิดความสำนึกขึ้นในจิตใจ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะบังคับใจตนเอง ให้ปฏิบัติและประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์ซึ้งใจ จึงนับว่าพระองค์ได้ทรงเริ่มต้นปูพื้นฐานให้พลกนิกรในชาติมีวินัย โดยยึดมั่นในหลักคุณธรรม 4 ประการเป็นเบื้องต้น ทอมารัฐบาลปัจจุบันก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างเสริมให้พลเมืองในชาติมีวินัย จึงได้ออกประกาศของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เรื่องค่านิยมพื้นฐาน โดยการเชิญชวนให้ประชาชนในชาติ ร่วมมือกันประพฤติและปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. การหึงตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบังเกิดผลดี สำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้ออกประกาศเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2525 โดยมีสาระสำคัญเพื่อให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ เป็นแกนนำในการปฏิบัติตน โดยเน้นการปลูกฝังและเสริมสร้างความมีวินัย ในเรื่องการรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา การเคารพกฎจราจร และการเคารพธงชาติ รวมทั้งให้หน่วยงานของรัฐที่ก่อให้เกิดบริการประชาชน จัดการบริการและการให้เลขหมาย หรือบัตรเข้ารับบริการเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยประจำ ทั้งนี้ให้มีการณรงค์และปฏิบัติต่อเนื่องอย่างจริงจัง

ในส่วนขอกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้ออกคำสั่ง สวช.ที่ 271/2526 เรื่องแนวการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติ ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2526 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับสถานศึกษาของรัฐ โดยเน้นกิจกรรม 8 ประการ คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการแต่งกาย การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา การเคารพกฎจราจร การเคารพธงชาติ การประหยัดและออม การรู้จักใช้สิทธิ และละเว้นการใช้สิทธิ การรักษาสาธารณสมบัติ

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีเจตจำนงแน่วแน่ต่อการแก้ปัญหาของสังคมในชาติด้วยการใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความมีระเบียบวินัย ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นสมควรที่จะตอบสนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว จึงได้กำหนดโครงการสร้างเสริมระเบียบวินัยขึ้น โดยมีเป้าหมายบุคคล และเป้าหมายวินัย ดังนี้ (สัมพันธ์ ทองสมัคร 2527:25)

1. กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา มุ่งสร้างวินัยใน 4 เรื่อง คือ
 - 1.1 ความมีระเบียบวินัยในการแต่งกาย
 - 1.2 ความมีระเบียบวินัยในเรื่องการเดินทางไป - กลับโรงเรียน
 - 1.3 ความมีระเบียบวินัยในเรื่องการปฏิบัติตามกฎจราจร
 - 1.4 ความมีระเบียบวินัยในเรื่องการขึ้นรถประจำทาง

2. กลุ่มข้าราชการทั่วประเทศ มุ่งสร้างวินัยในการปฏิบัติการ และการสร้างคุณธรรม

3. กลุ่มประชาชนทั้งประเทศ มุ่งสร้างวินัยในการระลึกรังษานักศึกษา ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สำหรับกรุงเทพมหานครซึ่งมีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั้งหมด 423 โรงเรียน กระจายอยู่ทั่วไปทั้ง 24 เขต ได้เริ่มทดลองโครงการสร้างเสริมวินัยแก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแห่งแรกโดยมีเป้าหมายการสร้างวินัยในระยะทดลอง 3 เรื่อง คือ (กรุงเทพมหานคร 2525:ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. การแต่งกายของนักเรียนสะอาดเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบ
2. การเดินทางกลับบ้านของนักเรียนที่อยู่ใกล้โรงเรียน ให้ครูเวรควบคุมและช่วยเหลือให้เกิดความเรียบร้อย ปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเรียบร้อยและปลอดภัยในการข้ามถนน
3. การขึ้นรถประจำทางกลับบ้านของนักเรียน ให้มีการจัดระเบียบระหว่างการรอนที่ป้ายหยุดรถประจำทางและอยู่ในความสงบ รวมตลอดถึงความมีมารยาท ในการโดยสารรถประจำทาง

การทดลองโครงการนี้ ได้เริ่มเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2525 โดยมีโรงเรียนที่ใช้ทดลองทั้งสิ้นจำนวน 64 โรงเรียน ใน 4 เขต คือ เขตดุสิต บางเขน บางรัก และยานนาวา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนขณะเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้าน มีมารยาทในการโดยสารรถประจำทางและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการจราจร
2. เพื่อให้นักเรียนถือปฏิบัติเป็นลักษณะนิสัยประจำตน
3. เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมอย่างมีระเบียบและเป็นเอกลักษณ์ของนักเรียนกรุงเทพมหานคร (ตรี ภาวภูตานนท์ 2525:ไม่ปรากฏเลขหน้า)

หลังจากที่ได้ทดลองมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และได้มีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและสื่อมวลชนเป็นอันมาก

กรุงเทพมหานครจึงเห็นสมควรให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงได้ถือปฏิบัติพร้อมกันหมด
ทั้ง 22 เขต โดยให้ถือปฏิบัติใน 4 ด้านด้วยกันคือ

1. การสร้างวินัยในเรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเครื่องแต่งกาย โดยให้ครูตรวจเครื่องแต่งกายนักเรียนก่อนกลับบ้าน
2. การสร้างวินัยในการเดินแถวกลับบ้านอย่างเป็นระเบียบ โดยให้โรงเรียนสำรวจทิศทางที่นักเรียนเดินกลับบ้านแล้วให้จัดแถวตามจำนวนทิศทางก่อนปล่อยให้นักเรียนกลับบ้าน โดยแต่ละแถวจัดเป็นระบบหมู่ลูกเสือให้ครูควบคุมตามจำนวนพอสมควร เด็กหัวหน้าหมู่ให้มีชื่อเป็นสัญลักษณ์ด้วย
3. การสร้างวินัยในการปฏิบัติตามกฎจราจร ในระหว่างที่นักเรียนตามข้อ 2 เดินกลับบ้าน เมื่อต้องข้ามถนนให้ครูและนักเรียนหัวหน้าหมู่ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในแถวให้ข้ามถนนอย่างมีระเบียบเรียบร้อยตามกฎจราจร ทั้งนี้ให้มีการแนะนำบทบาทของครู ของนักเรียนหัวหน้าหมู่ และนักเรียนทุกคนให้เข้าใจวิธีปฏิบัติด้วย
4. การสร้างวินัยในการรอรถประจำทาง ให้ครูนำนักเรียนที่จะขึ้นรถประจำทาง เขาแถวเดินมาที่ป้ายหยุดรถประจำทาง แล้วเขาแถวรอต โดยอาจให้เขาแถวเรียง 1 หรือ 2 หรือ 3 ตามความเหมาะสม และเมื่อนักเรียนจะลงรถให้กล่าวคำขอบคุณพนักงานขับรถโดยสุภาพด้วย

จากโครงการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนมาก ที่มีที่พักอาศัยอยู่ในย่านชุมชนต่าง ๆ ต้องประสบกับปัญหาการจราจรในเมืองหลวง ไม่ว่าจะเป็นการโดยสารรถประจำทาง การปฏิบัติตามกฎจราจร และมลภาวะต่าง ๆ อีกทั้งฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างต่ำ ผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะอบรมกวดขันดูแลบุตรหลานในความปกครองอย่างพอเพียง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นจึงต้องเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องอบรมสั่งสอนซึ่กเถลา ลักษณะนิสัยของเด็กให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนดังกล่าว นอกเหนือจากการเรียนการสอนในหลักสูตรแล้ว จึงเป็นการสอดคล้องและตอบสนองนโยบายของรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การจัดกิจกรรม

โรงเรียนและครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่างประชากรเท่านั้น

2. ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ ไม่ครอบคลุมถึงสภาพการในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดอื่นที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ขอทกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่า ตัวอย่างประชากรที่ขอบแบบสอบถามในครั้งนี้ มีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตามโครงการสร้างเสริมวินัยในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตลอดปีการศึกษา 2527

2. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความถี่เห็นของตัวอย่างประชากรได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างดีแล้ว

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมสร้างเสริมวินัย หมายถึง กิจกรรมตามโครงการสร้างเสริมวินัยในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยเกี่ยวกับความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเครื่องแต่งกาย เช่น แต่งกายสะอาด แต่งกายถูกระเบียบ เป็นต้น

1.2 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยเกี่ยวกับการเดินทางไป-กลับโรงเรียน เช่น เดินแถวกลับบ้านอย่างเป็นระเบียบ ไม่แตกแถว เป็นต้น

1.3 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยเกี่ยวกับการโดยสารรถประจำทาง เช่น เข้าแถวขึ้นรถรถประจำทางอย่างเป็นระเบียบ ไม่แย่งกันขึ้นรถ ตลอดจนมีมารยาทโดยรู้จักกล่าวคำขอบคุณ เมื่อลงจากรถ เป็นต้น

1.4 กิจกรรมสร้างเสริมวินัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎจราจร เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจร การข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย เป็นต้น

2. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร
ที่เปิดทำการสอนในระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ
ปีการศึกษา 2527

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและครู เพื่อที่จะจัดกิจกรรมตามโครงการ
สร้างเสริมวินัย ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานราชการในระดับต่าง ๆ ที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้อง
ต่อการจัดกิจกรรมสร้างเสริมวินัยในสถานศึกษา ได้ทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
ให้เหมาะสม เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์
3. เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า วิจัย สำหรับผู้สนใจในโอกาสต่อไป